

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitae ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

Habitus Theologicus est adhæsius, ac probatius & secundario
defensius. cap. 8.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

Exemplum
iusti de-
monstratio-
nibus orator
viti potest.

similia esse ait: inductionem autem habere vim gignendi assensum per se patet; atque adeo eandem habent exempla: ideoque concludit citato loco Aristoteles in hunc modum: *Exemplum igitur, siquidem non habeas enthymemata quasi demonstrationibus utendum.* quam ferè doctrinam tradit lib. 2. priorum, cap. 24. ostendens exemplum copulare syllogismum, & esse aptum faciendæ fidei: quare non video, quomodo Aureolus admittat habitum Theologicum uti argumentis probatiuis, & nihilominus asserat esse solum declaratum.

X. Ad argumentum Goffredi, respondeo eos, qui habent notitiam eorum, quæ continentur libris scriptis de aliqua scientia solum per modum memoriæ, non perceptis rationibus, sed sola fide credentes auctori, non habere veram scientiam, sed fidem: & hoc modo se habere eos, qui habent memoriam eorum, quæ in sacris literis continentur, & absque discursu, aut ratione alia ijs assentiuntur. Hi enim præter notitiam quid nominis, & memoriam habitualement, quæ per se scientia non est, non habent alium habitum præter fidem, nec verè Theologi sunt: qui verò memoria tenent sacros canones, aut leges, etiam non habent veram rationem scientiæ, nisi quatenus ijs continentur conclusiones aliquæ practicæ ex principiis practicis deductæ. Pro solutione argumentorum, quibus probatur opinio Aureoli, observandum aliqua pertinere ad scientiam, vel habitum propriè, ac per se ratione sui, aliqua verò ratione suorum principiorum, vel eorum, quæ ad principia supponuntur: ut patet in mathematica: ad quam pertinet explicare terminos, suppositiones, ac principia suarum conclusionum: non quod habitus mathematicus quatenus scientia est, & per se inclinatur ad suos actus, versetur per se circa terminorum expositionem, aut suppositiones, ex quibus conclusiones mathematicæ colliguntur. Hoc posteriore modo pertinet ad Theologiam explicare terminos suorum principiorum: quibus, ut assentiatur, oportet, ut habeat notitiam terminorum, & sententiæ, quæ verbis continetur: & ad hunc sensum exponi potest dictum Augustini dicentis ad ipsam pertinere illud tantum, quo fides gignitur, ac nutritur; quia explicando vero sensu Scripturæ, ac remouendo falsum, scitur, quod credendum sit. Respondetur etiam fidem non gigni, nutriri, roborari, ac defendi, sola terminorum expositione: sed exponendo, & proban-

Fides quomodo gignatur.

do rerum inter se coherentiam, & consequentiam, oppositorum errorum repugnantiam, vnius mysterij ex altero dependentiam: quæ non fiunt solo habitu declaratio, sed discursu ac iudicatio; atque adeo ob hanc etiam causam verè dixit Augustinus ad scientiam Theologicam illa omnia pertinere: quomodo verò ad eam pertineat defendere fidem, ad cuius assensum per se primò non inclinatur, dicam inferius. In forma ad argumentum respondetur, maiorem quoad aliquid esse veram, non enim negandum est vera expositione Scripturæ nutriri, ac roborari fidem; quoad aliquid falsum, non enim sola expositione terminorum fides defenditur, sed rationibus, & argumentis, quorum usus ad habitum adhæsiuum pertinet, ut dictum est: posterior pars est absolute neganda: ad cuius impugnationem respondetur. Quemadmodum ad metaphysicam pertinet sua principia explicare, ac defendere, si impugnentur, ita ad Theologiam, quæ est suprema inter scientias de lege à viatore acquisitas, pertinere sua principia, hoc est, mysteria fidei tueri: id verò non præstat sola deductione conclusionum ex reuelatis, ut benè in argumento ostenditur; sed alijs modis infra explicandis. Secundi argumenti assumptio est neganda: nam, quamuis ea facultas sit aliquid prærequisitum ad Theologiam, ut in alijs scientijs se habet prænotio subiecti, & principiorum; non tamen in ea formaliter consistit. Ad confirmationem verò eiusdem respondetur eum habitum pertinere ad notitiam quid nominis: quæ, cum sit de verbis, non erit propriè Theologica; quæ rerum notitia est. Ad aliam confirmationem respondeo dari habitum deductiuum conclusionum ex præmissis reuelatis: qui est verè Theologicus, ut infra dicam: & ideo non esse solum declaratum.

Habitus Theologicus est adhæsiuus, ac probatiuus, & secundario defensiuus.

CAPUT VIII.

NON esse habitum Theologicum solummodò declaratum constat ex cap. superiore. Deinceps videndum, quis potissimum ex alijs sit. Verum, quoniam Aureolus, ubi suprà, asserit Theologian non esse habitum adhæsiuum: & argu-

I.

Aureolus.

menta

Theologi-
cus habitus
probatum nō
esse adhæ-
sius.

Magn. Dionys.

menta eius eō tendunt, ut ostendant etiam non esse probatum, siue discursuum: quæ duo necessariō vendicant ceteri habitus, prius oportet statuere quid hæc de re sentiendum sit: ut deinde facilius appareat quinā ex alijs habitibus sit propriē Theologicus. Non esse verō adhæsiuum ostenditur: quoniam assensus omnis, aut gignitur ex terminis, & simplici propositione motui absque discursu, aut per discursum comparatur: neutro modo studio Theologiæ gignitur assensus ullus, aut habitus adhæsius à fide distinctus: quare superuacaneē ponitur. Assumptio quoad priorem partem ostenditur, quoniam assensus omnis circa obiecta explicitè, vel implicitè reuelata, est inevidens: & ideo haberi nequit ex terminorum euidente penetratione, neque ex sensu, aut experientia: his enim modis semper gignitur assensus euidentis; si verō habeatur ex simplici propositione reuelationis diuinæ, erit assensus fidei. Deinde verō probatur, non esse discursuum in primis auctoritate Dionysij, cap. 1. de diuinis nominibus, ubi: *Nulla ratione, inquit, presumendum est aliquid de supersubstantiali, secretissimaque, Deitate, aut dicere, aut cogitare præter illa, quæ nobis sacra eloquia tradiderunt. Quibus verbis docet nihil ultra reuelata in facris eloquijs peruestigandum nobis esse: atque adeo temerarium esse discursum nostrum circa diuina. Probatum etiam ratione. Primò, quoniam omnis discursus terminatur ad notitiam veritatis proportionatæ intellectui humano; veritates Theologicæ excedunt captum illius: ergo acquiri nequit eorum notitia per discursum; atque adeo Theologia non est discursiua. Maior propositio est manifesta: discursus enim est propria, & connaturalis operatio intellectus humani: ideoque debet esse circa obiectum illi connaturaliter adæquatum, ac proportionatum. Assumptio facile ostenditur, quoniam veritates naturali lumine agnoscibiles, licet aliquæ sint reuelatæ, non pertinent per se ad Theologiam, sed quatenus substant lumini supernaturali diuinæ reuelationis. Restat ergo, ut Theologia sit solum per se de ijs, quæ naturale lumen mentis excedunt. Secundò Theologia habet certitudinem quandam supernaturalem, maiorem certitudine scientiarum naturalium, ut Theologi communiter admittunt: hoc verò fieri nequit, si sit argumentatiua: ergo non est habitus discursiui. Assumptio probatur, quoniam certitudo assensus discursiui pendet ex bona forma syllo-*

gistica: quæ si inepta sit, quamuis principia habeant certitudinem supernaturalem, deficere poterit non solum certitudo, sed veritas conclusio: atque adeo, licet quando forma argumenti est idonea secundum regulas artis, conclusio sit vera, non habebit ullam certitudinem supernaturalem: quandoquidem pendet ex aliqua regula purè naturali; nam quemadmodum conclusio, quæ pendet ex maiore necessaria, & assumptione contingente, est simpliciter contingens, & nullo modo necessaria; ita assensus pendens ex regula naturali, discursus non habebit certitudinem supernaturalem, quantumuis principia, ex quibus habetur, consentiant certitudine supernaturali.

Argui deinde potest ex Aureolo, reducendo plura eius argumenta ad hunc discursum: Omnis habitus Theologicus versatur, aut circa principia ipsa immediatè reuelata, aut circa ea, quæ secundariò, & quasi mediatè reuelata sunt: at verò, circa hæc duo genera propositionum, non est alius habitus adhæsius à fide, neque versatur discursus verè Theologicus probatiuus: ergo Theologia non est habitus discursiuius. Maior propositio est euidentis: habitus enim adhæsius erga obiecta reuelata solum fertur in veritates immediatè reuelatas, vel ex his deductas. Assumptionem ostendit, quoad immediatè reuelata: hæc enim vel sunt alioquin scita, vel nullo modo cadunt in scientiam naturalem: circa neutra est habitus Theologicus probatiuus: non circa priora, habitus enim ex motiuo naturali euidente genitus, non est Theologicus, sed metaphysicus, ut constat ex Aristotele & Comment. lib. 6. metaphysicorum, Comment. 5. & 9. ubi Auerroës, inquit, *ad scientiam diuinam pertinere ea, in quorum definitione ponitur Deus, sicut in definitione naturalium ponitur natura.* Patet etiam ratione. Quoniam habitus, & discursus, qui non supponit fidem, & cogit intellectum cuiusvis infidelis ad assensum, nequaquam est Theologicus: eiusmodi verò esset habitus ex naturali demonstratione comparatus. Circa immediatè verè reuelata, & fide diuina credenda non potest esse alius discursus probatiuus, quàm ex rationibus probabilibus, similitudinibus, & exemplis: per hunc verò in homine habente fidem gigni nequit ullus habitus adhæsius: ergo circa eiusmodi obiecta nō est ullus habitus adhæsius à fide distinctus. Assumptionem ostendit, quoniam ex eo discursu nō posset acquiri alius habitus adhæsius, quam

opinio:

II.

Aristor.

Auer.

opinio: indignum vero est post habitum Theologicum in opinione constituere: nam opinio includit essentialiter formidinem, & ideo Theologia faceret Christianum de rebus fidei formidare: atque adeo perniciosum, & stultum esset studio, ac labore comparare habitum, qui fidem non perficeret, sed multò magis impediret. Alteram verò partem eiusdem assumptionis quoad discursum circa mediàte reuelata susè etiam ostendit: sed argumenta relinquo in caput sequens, in quo dicam cuius obiecti probatius sit habitus Theologicus.

III.

Habitus Theologicus est adhæsiuus.

Dico primùm, habitus Theologicus est adhæsiuus. Hæc est communis sententia Theologorū. Et probatur; quoniam Theologia dicitur communiter scientia ab Augustino & alijs, tractat. 4. cap. 6. num. 13. referendis. Et quamvis Theologi disputent, utrum habeat veram, ac propriam rationē scientiæ quoad omnes eius rationes, sentiunt tamen habere similitudinem aliquam cum illa, saltem quoad certitudinem, & adhæsiōnem intellectus ad veritatem complexam. Et confirmatur quoniam Theologia, ut infra ostendam, & ipse Aureolus admittit, art. 3. citato, propositione 4. est sapientia, & scientiarum, quæ proprio studio acquiruntur, præstantissima: ergo debet esse cognitio veritatis in actu exercito, nō verò sola notitia quid nominis, & expositio terminorum. Consequentia est manifesta: quoniam notitia non attingens veritatem obiecti, sed solum apprehendens illud, est communis homini cum animantibus rationis expertibus; & menti cum sensibus: ergo cæteris paribus est minus perfecta, quàm scientiæ naturales, quæ attingunt veritatē obiecti. Et confirmatur ex Argentinatē, q. 2. prologi, art. 4. quoniam Aristoteles lib. 6. Ethicorum, cap. 7. tamquam certissimum supponit sapientiam esse exactissimā scientiarum, & esse simul scientiam, atque intellectum: hi verò duo habitus sunt adhæsiui, ut per se patet: quare si Theologia sapientia est, erit habitus adhæsiuus. Huic argumento respondit Aureolus sapientiam, quæ ex parte scientiæ est, esse habitum adhæsiuum, non autem quæ intellectus est: sed solum ad ipsam pertinere communes terminos explicare, & generalia principia tueri, quod præstat metaphysica, ut constat ex ea, quam docuit Aristoteles, qui communes terminos in ea exposuit, & communissima principia explicauit: cum verò his principijs assentitur, vel ex ijs aliquid deducit, iam, inquit, habet rationem

scientiæ: ideoque quamvis Theologicus habitus sit solum declaratiuus terminorum, & principiorum fidei, habebit veram rationem sapientiæ. Quæ solutio est contra mentem Aristotelis: nam ipse ad rationem sapientiæ non minus exigit, ut sit scientia, quàm intellectus: atque adeo si habitus Theologicus non retinet vilo modo rationem scientiæ, neque sapientiæ nomine dignus est. Deinde quamvis ad hoc sufficeret, ut sit intellectus, adhuc Aureolus non tribuit rationem intellectus habitui Theologico; nā intellectus, ut à scientia distinguitur, est habitus adhæsiuus: ergo nisi Theologia sit habitus adhæsiuus, non erit intellectus, atque adeo nec sapientia. Antecedens sumitur apertè ex eodem Aristotele loco citato, ubi sic habet: *Sapientem igitur non solum ea, quæ ex principijs sunt cognoscere, sed etiam circa principia ipsa verum dicere oportet.* Quæ verbis explicat idem, quod infra asserit, nempe sapientiam esse scientiam, & intellectum: nam quatenus scientia, cognoscit ea, quæ sunt ex principijs; quatenus intellectus circa principia verum dicit: verum autem dicere non contingit absque assensu mentis: quare habitus, qui verum dicit est adhæsiuus. Idem confirmatur ex eo, quod intellectus numeratur ab eodem Philosopho eod. lib. cap. 3. inter virtutes intellectuales, secundum quas animum affirmando, vel negando, verum dicere astringit ibidem, & cap. 2. in fine: ergo fieri nequit, ut sapientia, quæ est intellectus, non sit habitus adhæsiuus. Secundò Theologia est doctrina veritatis, quasi germen fidei, ex cuius radice pullulat accedente studio, & perscrutatione intellectus, ut constat ex illo Esaiæ 7. *Nisi credideritis non intelligetis.* supponentis fidem tamquam fundamentum scientiæ rerum diuinarum, & est communis sententia Theologorum, qui ad Theologiam prærequirunt fidem, saltem acquisitam: sed habitus quicumque non adhæsiuus, esse potest absque fide siue acquisita, siue infusa circa rem cuius termini per eiusmodi habitum explicantur: ergo fieri nequit, ut Theologicus habitus nō sit adhæsiuus. Assumptio constat. Nam explicatio quid nominis terminorum, aut propositionū reuelatarum habet se ad fidem, quæ ijs præstatur assensus, sicut notitia simplex terminorum, aut apprehensio propositionum ad assensus principiorum: sed apprehensio terminorum, non pendet ex assensu: ergo neque habitus ille declaratiuus supponit adhæsiōnem mentis; atque adeo neque fidem infusam, vel acquisitam de reuelatis.

Esai. 7.

Dico

Aureol.

Argent.
Aristot.
Sapientia est
scientiarum
exactissima.

IV.
S. Thom.
Albertus.
Bonauent.
Richard.
Argentin.
Theologia
est habitus
discursiuus;
quod proba-
tur.

Dico secundum, Theologia est habitus discursiuus, ita expresse D. Thom. 1. p. q. 1. ar. 8. & q. 1. prologi. ar. 5. Albertus in sum. tract. 1. qu. 4. Bonauentura, q. 2. prologi. Richardus, q. 7. prologi. Argentin. q. 4. prologi, art. 2. & est communis omnium Theologorum aliorum, qui docent principia huius scientiæ esse articulos fidei, quos referam tractatu 2. cap. 4. Fundamentum est. Quoniam omnis habitus ad hæsiuus, inclinans ad assensum propositionis, propter motuum de inesse, & non ex solo testimonio dicentis, non contentum solis extremis illius, sed medio termino extrinsecus assumpto, est discursiuus. Theologia ita se habet: ergo est discursiuus; Maior propositio per se patet, nam terminus extrinsecus assumptus, & in præmissis copulatus extremis conclusionis, & illa mutuo neccens constituit discursum, ut constat ex dialectica. Assumptio facile probatur: nam conclusioni Theologicæ non assentimur ex terminis, sed opus est ratione aliqua, quæ fidem faciat: nam cum sint inevidentes, fieri nequit, ut eis assentiamur præcisè ex terminis. Dixi *propter motuum de inesse*, & non ex solo testimonio dicentis, ut ne modo extra proprium locum discuterem quæstionem in materia de fide tractari solitam, nempe utrum fidei assensus discursum necessario supponat: nam quidquid hac in re de fidei assensu dicendum sit, certum est, quando non ex terminis, aut alterius testimonio præbatur assensus alicui propositioni, eiusmodi iudicium esse discursiuum: & habitum ex quo procedit argumentatiuum. At, inquit, Theologum conclusionibus, quas probat, assensum præbere ex vi testimonij diuini, in quod tandem notitia Theologica resoluitur: atque adeo licet non assentiatur ex terminis, non proinde esse discursiuum. Respondeo diuersam esse rationem, quia qui credit, auctoritate diuina immediate nititur: non verò qui conclusioni Theologicæ assentitur: hic enim ideo assentitur conclusioni, quia assentitur præmissis: Verbi gratia si quis ita ratiocinetur; sola aqua naturalis est materia baptismi: rosacea non est naturalis, ergo non est apta materiam baptismi: ideo infert conclusionem, ut veram, quoniam credit præmissas esse veras, ita ut immediata ratio assentiendi sit, quia sola aqua naturalis, qualis non est rosacea, est vera materia baptismi; quod est medium de inesse ex veritate cognita, mouens ad assensum consequentis; quod sine discursu fieri nequit. Ex eo verò quod maiori propositioni præstetur assensus propter motuum auctoritatis diuinæ,

non tollitur vera ratio mediæ de inesse, ac veri discursus procedentis à veritate præmissarum, & obiecti per illas significati, ad assensum conclusionis.

Eandem conclusionem probat D. Thom. ex auctoritate Pauli 2. ad Tim. 3. dicentis. *Omnis Scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum, & arguendum*: quæ sententia, si explicetur in sensu formali, quasi ipsa notitia reuelata sit habitus argumentatiuus, non propriè cõfirmat Theologiam ipsam, sed fidem esse argumentatiuam: quod suo modo verum est: nam in sacris literis habentur nonnunquam argumenta, quale est illud Pauli 1. ad Corinth. 15. *Si autem Christus non resurrexit, inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est fides vestra*. subintelligitur enim, fides autem non est inanis, ergo mortui resurgunt. Quoties autem Scriptura continet argumenta, fides non solum inclinatur ad simplicem assensum propositionum, verum etiam ad assensum deductum, & illatum ex alio, ut notat Durandus, q. 1. prologi, num. 15. si verò sensus sit Scripturam esse utilem ad arguendum, tamquam principium, ex quo sumitur argumentum: tunc rectè inferitur Theologiam esse argumentatiuam: non enim est alius habitus, quod Scriptura utatur tamquam principio discursus, quam Theologia: id autem præstare nequit, nisi sit habitus discursiuus. Confirmatur 2. ratione sumpta ex D. Thoma, q. vnica prologi, art. 5. ex fine Theologiæ, qui est destructio errorum, & contemplatio veritatis: quorum neutrum absque argumentis fieri potest: non prius, quoniam errores non impugnantur simplici assertionem veritatis, sed opus est ratione ostendente falsitatem: non posterius, quoniam veritas inquisitione indagatur: inquisitio verò absque discursu non habetur. Præterea, quia non omne verum est primum principium, sed plerumque dependet, ac mensuratur ex alio, ad exactam verò eius cognitionem opus est, ut procedatur à notitia principij, quod habet rationem mensuræ ad conclusiones, quæ ex illo deducuntur, ac mensurantur, quod, ut per se patet, absque discursu fieri nequit.

Dico tertium, habitus Theologiæ non est solum defensiuus. Sensus, est eum habitum, qui à fide distinguitur, & propriè Theologia dicitur, non esse primò, ac per se fidei defensiuum, sed secundariò. Hæc est de mente ferè omnium, qui Theologiæ tribuunt veritatis indagationem circa res diuinas: habitus autem defensiuus non dirigitur ad indagandam veritatem, sed ad ipsam inuentam tuendam à calumniis aduer-

lariorum.

V.
2. ad Tim. 3.
Scriptura
utilis argu-
mentis.

1. ad Cor. 15.

Durandus.

S. Thom.
Finis Theo-
logiæ est de-
structio erro-
rum, & con-
templatio
veritatis.

VI.
Theologia
habitus non
solum est de-
fensiuus, sed
ad indagandam
veritatem
est aptus.

fariorum. Facile verò ostenditur, quoniam ad tuendam veritatem per se non requiritur alius habitus ab eo, quo inuenta percipitur, ac possidetur: & proinde semper habitus defensus habet etiam rationem ad hæsiui: quare si habitus Theologicus defensus est, erit etiam adhæsiuus, & ita non consistit in sola ratione defensiui. Maior propositio ostenditur, quoniam per eadē principia veritas defenditur, per quæ discitur, ac creditur: ut videre est in omnibus scientijs naturalibus: non enim duplicem statuimus philosophiam, aut duplicem mathematicam, alteram ad determinandas proprias conclusiones, alterā ad tuendas: sed vnus idemque habitus, vnū idemque motuum vtrique muneri inseruit: propterea enim dixit Philosophus, lib. 1. Poster. c. 2. in fine, *qui scit, certum esse debere de veritate principiorum, per quæ scit, & conclusionis, quam scit*; atque etiam de falsitate principiorum oppositæ conclusionis, & ipsiusmet conclusionis, quoniam principia scientiæ excludunt principia oppositi erroris. Et confirmatur quoniam defensus præcipue fit respondendo argumentis oppugnantibus veritatem, quamuis interdum etiam fiat errores ipsos positiuè impugnando: si priore modo fiat, supponitur motuum, quo respondens credit veritatem, quam tuetur, & ita si motuum est sola reuelatio, & defensus, procedit ex negatione principiorū repugnantium reuelatis, non requiritur ad ipsam habitus alius à fide: si verò motuum non est reuelatio, sane ex ipso habetur alius assensus à fide, & alius habitus per ipsum genitus, qui eidem veritati tuendæ inseruit; si verò fidei veritates posteriore modo defendantur, cum fides non sit per se, ac propriè habitus argumentatiuus, sed solum creditiuus: nam quamuis interdum cadat supra discursum, non tamen proprio studio factum, sed ab ipso scriptore sacro propositum: cuius etiam veritatem credit, sicut alia reuelata: at verò ad discursum proprio Marte contextum à Theologo, non sufficit sola fides: sed opus est alio habitu, qui, quoniam concurrat ad actum assensus interni, per se institutus erit ad præbendum assensum veritati: secundariò verò ad repellendam falsitatem. Cum enim excluditur vna forma per contrariæ positionem, intentio agentis per se primò dirigitur ad positionem propriæ formæ, & consequenter ad oppositæ expulsionem. Quare si præter fidem datur habitus Theologicus defensus veritatis reuelatæ, is non erit solum defensus.

Gillij comment. Theol.

Ad fundamentum oppositæ sententiæ. Respondeo Theologiam non esse habitum adhæsiuum ex terminis, aut alio simpliciter motiuo absque discursu: sed propriè inclinare ad assensum, ex discursu gignendum. Ut autem soluantur argumenta, quæ oppositum suadent, obseruandum est dupliciter obiectum aliquod excedere captum, aut proportionem potentiæ vitalis. Primò ita ut omnino sit extra latitudinem obiecti adæquati; qua ratione substantiæ materiæ expertes superant captum potentiæ sensitiuæ; quandoquidem sunt extra terminos obiecti sensibilibus, quod est adæquatum obiectum sensus. Deinde ita ut contineatur quidem intra latitudinem obiecti adæquati potentiæ, non tamen sub obiecto connaturali, ac proportionato: qua ratione dona ordinis supranaturalis, & pleraque mysteria fidei nostræ se habent respectu intellectus humani; nam quia sunt entia, & consequenter vera, atque intelligibilia, continentur sub obiecto adæquato intellectus, quod est verum: quia sunt alterius ordinis à potentijs naturalibus, non sunt obiectum ipsis connaturaliter proportionatum. Inter hæc autem hoc discrimen interuenit, quod ea, quæ priore modo excedunt captum potentiæ, nulla vi, aut eleuatione illius percipi possunt: quoniam repugnat potentiam ferri extra suum obiectum: quæ verò posteriore percipi possunt à potentia eleuata, & translata quodammodo ad eundem ordinem supranaturalem, non quidem intrinsecè, hoc enim fieri nequit, sed per inhaesionem, aut coniunctionem auxilij, aut principij supranaturalis. Hoc posito. Ad auctoritatem Dionysij respondeo, mentem eius non esse excludere discursum fundatum in sacris literis de rebus diuinis, nam eo ipse frequenter vitur, sed solum eum discursum, quo ex propria imaginatione quidam de diuinitate fabulantur, & confingunt meras nugas: & hanc eius mentem melius explicauit altera versio, quæ sic habet. *Vniuersaliter non est audendum dicere aliquid, nec etiam cogitare de supersubstantiali occulta Deitate; præter ea, quæ diuinitus nobis ex sanctis eloquijs sunt expressa.* Vbi D. Thomas, *signanter non dixit in sanctis eloquijs, sed ex sanctis eloquijs, quia quæcumq; ex his, quæ continentur in sacra Scriptura elici possunt, non sunt aliena ab hac doctrina, licet ipsa in sacra Scriptura non contineantur.* Ad primum verò argumentum, quo suadetur Theologiam non esse habitum discursuum, distinguenda est maior propositio. Nam si intelligatur de discursu, cuius omnia

VII.

Obiectum
dupliciter
captum po-
tentie vitalis
excedit.

S. Thom.

D

principia

Theologi-
cus discursus
necessario
vendicat ali-
quod princi-
pium diuini-
tatis inspira-
tum.

principia naturalia sunt, vera est, sed in hoc sensu non infertur conclusio: discursus enim Theologicus, ut inferius dicam, necessario vendicat aliquod principium diuinitatis reuelatum: si verò intelligatur de discursu, qui constat aliquo saltem principio supernaturali, negetur: nam quemadmodum mens humana supernaturaliter adiuta potest habere actus pertinentes ad primam, ac secundam operationem, ita etiam habere potest pertinentes ad tertiam. Ad confirmationem verò respondetur discursum circa obiectum connaturale esse operationem connaturalem intellectus humani: eum verò, qui est de obiecto improporcionado per excessum, contento tamen sub latitudine obiecti adæquati, qualis est discursus Theologicus, nequaquam esset naturaliter proportionatum intellectui nudè sumpto, sed coniuncto cum aliquo principio supernaturali.

VIII.

Ad secundi argumenti solutionem opus esset explicare modum certitudinis assensus Theologici, quæ difficultas habet proprium locum inferius: nunc autem breuiter respondeo: cum certitudo conclusionis pendeat ex certitudine præmissarum, eum assensum, qui pendet ex præmissis, quarum veritas est magis infallibilis, esse certiores: atque adeò cum veritates reuelatæ, ex quibus pendet conclusio Theologica, sint magis infallibiles, quam naturali lumine cognitæ, quoniam lumen diuinum est certior regula, quam humanum, conclusio Theologica est certior, scientia naturali. In forma neganda est assumptio. Ad confirmationem respondetur notitiam discursuam non pendere ex sola forma, sed etiam ex materia, hoc est, ex principiis: ut verò effectus aliquis supernaturalis sit, non requiri ut omnia principia, & causæ sint supernaturales: alioquin nullus actus vitalis à potentia naturali elicited, esset supernaturalis: quod est error in fide: ideoque posse conclusionem Theologicam esse participem certitudinis supernaturalis, & si norma discursus, quo colligitur, sit naturalis. Ad huius impugnationem sumptam ab exemplo conclusionis, illatæ ex altera præmissa necessaria, altera contingente, respondetur esse disparem rationem: quoniam necessitas sumitur ex medio, siue coniunctione ipsius cum extremis: quæ si vel ex vna parte contingens, ac indissolubilis est, medium est contingens: & consequenter ex vi ipsius non infertur conclusio necessaria: at maior, vel minor certitudo sumi-

Conclusio
Theologica
est certior
naturali
scientia.

tur ex maiore vel minore repugnantia principiorum, ut deficient; atque adeò cum stante eadem forma syllogistica possit deficere veritas conclusionis ob defectum principiorum, fit ut discursus similes quoad formam, dissimiles quoad principia, sint magis, vel minus certi iuxta maiorem, vel minorem certitudinem principiorum: & quoniam principia discursus Theologici reliqua omnia certitudine excedunt, conclusio quoque ex ijs illata omnes alias conclusiones certitudine superat.

Argumenta Aureoli non concludunt: nam licet cætera omnia, quæ longo illo discursu continentur, admittam suo loco expendenda, & solum dicam, quando ex discursu constante vtraque præmissa reuelata, vel saltem altera cum alia naturaliter euidente colligitur aliqua conclusio, acquiri nouum habitum à fide distinctum, tota vis argumenti eneruatur.

Habitus Theologicus per se, ac propriè non est probatius principiorum reuelatorum, sed deductiuus conclusionum ex ipsis.

CAPVT IX.

D Vrandus, quæst. i. prologi, num. 10. 18. & 48. Theologiæ habitum probatium esse contendit, vult tamen, ut hoc sibi vendicat, non ratione conclusionum ex principiis reuelatis deductarum, sed respectu articulorum, ita ut proprius habitus Theologiæ sit is, quo principia reuelata defenduntur, ac probantur. Indicat autem eiusmodi probationes non niti auctoritate diuina, sed ratione: quandoquidem ait *hunc habitum, & fidem esse de eodem: differre autem, quia id quod fides tradit sola auctoritate, Theologia tradit ratione*. Hanc verò rationem sentire videtur esse solum opinatiuam, ut patet ex argumento, quod proponit, num. 14. & solutione, quam adhibet, num. 17. Probat verò numero illo. 18. suam sententiam. Quoniam omnis habitus Theologicus deficit à ratione scientiæ propriè dictæ: atque ideo non est vnus habitus præcipuus, qui nomine Theologiæ censeatur, & cui veluti annexi sint alij habitus de eadem materia, sicut fit in alijs scientijs: sed omnibus habitibus Theologicis facientibus assensum, conuenit nomen Theologiæ, maxime verò probatio eorum quæ sunt fidei, ut constat ex

IX.

I.

Duraud.

telimo-